

OBIECTUL MATERIAL  I/SAU IMATERIAL  N CAZUL INFRA IUNII INSTITUITE LA ART. 310 COD PENAL AL REPUBLICII MOLDOVA

THE MATERIAL AND/OR IMMATERIAL OBJECT IN THE CASE OF THE CRIME ESTABLISHED IN ART. 310 CRIMINAL CODE OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

DOI: 10.5281/zenodo.3996039

CZU: 343.36

Eugeniu PETERSCHI,
doctorand,
Academia „ tefan cel Mare”
a Ministerului afacerilor interne al Republicii Moldova

SUMMARY

The scientific study on the establishment of the material or immaterial object of the crime material or immaterial object of evidence falsification reflects a major need, because it is important to identify the entity against whose values and social relations the criminal act violates. The legal image or the normative skeletal portrait of the offenses object of evidence falsification in both a criminal and a civil trial would not be complete and fully fulfilled without achieving a scientific characteristic of the material (immaterial) object of these socially dangerous facts.

The present scientific approach has primary objective to identify and analyze the essence of the material or immaterial object of the offenses of evidence falsification, provided by two typical variants in the Criminal Law of the Republic of Moldova.

Keywords: criminal law, evidence, immaterial object, crime product, judicial process.

REZUMAT

Studiul  tiin ific privind stabilirea obiectului material sau imaterial al infrațiunii de falsificare a probelor reflectă o necesitate majoră, deoarece este important de identificat entitatea împotriva cărei valori   rela ii sociale atentează fapta infra ional . Imaginea juridică sau portretul scheletic normativ al obiectului infrațiunilor de falsificarea probelor at t într-un proces penal c t  i în unul civil, nu ar fi complet  i îndeplinit deplin fără a realiza o caracteristică  tiin ific  a obiectului material (imaterial) al acestor fapte socialmente periculoase.

Prezentul demers  tiin ific, are drept obiectiv primordial de a identifica  i analiza esen a obiectului material sau imaterial al infrațiunilor de falsificarea probelor, prevăzute prin două variante tipice în cuprinsul Legii penale a Republicii Moldova.

Cuvinte-cheie: Legea penală, probe, obiect imaterial, produs al infrațiunii, proces judiciar.

Introducere. Falsificarea probelor, ca faptă antisocială, este instituită la art.310 Cod penal al Republicii Moldova, normă juridică dislocată în cadrul capitolului XIV, cu denumirea marginală „Infrațiuni contra justiției”.

Infrațiunea precizată, ca oricare faptă ilicită incriminată în Partea specială a Codului penal, formează în sine un complex de elemente distinctive, intitulate legislativ și doctrinar ca „elementele componente ale infrațiunii”.

Din titulatura conceptului evidențiat mai sus, rezultă că, componența de infrațiune reprezintă un instrument juridic primordial și de bază în procesul de calificare a faptei ilegale săvârșite în realitatea obiectivă.

În corespundere cu prevederile art. 52 Cod penal, se consideră componență a infrațiunii totalitatea semnelor obiective și subiective, stabilite de legea penală, ce califică o faptă prejudiciabilă drept infrațiune concretă, iar potrivit economiei normative din cadrul alin. (2) al aceluiași act legislativ, componența infrațiunii reprezintă baza juridică pentru calificarea infrațiunii potrivit unui articol concret din Legea penală a Republicii Moldova.

Notabil este faptul că, conform, art. 15 Cod penal, orice componență de infrațiune este formată din patru elemente substanțiale: obiectul, latura obiectivă, latura subiectivă și subiectul infrațiunii [1, art. 15].

În condițiile descrise, mai este de precizat că, obiectul și latura obiectivă a infrațiunii formează elementele obiective, iar latura subiectivă și subiectul infrațiunii alcătuiesc elementele distinctive subiective ale faptei prejudiciabile.

Urmare a celor menționate, în continuare ne vom referi cu strictețe la analiza și evidențierea obiectului material (imaterial) al infrațiunii prevăzute la articolul 310 Cod penal al Republicii Moldova – falsificarea probelor.

Gradul de investigare a problemei la momentul actual, scopul cercetării.

Cercetarea dată apare destul de actuală și importantă dat fiind faptul că identifică ansamblul mijloacelor juridice utilizate de orice persoană interesată pentru obținerea diverselor beneficii (facilități), prin recurgerea la acțiunea de falsificarea probelor într-un proces judiciar, prin orice metodă.

Scopul studiului constă în analiza și cercetarea multiaspectuală și complexă a mecanismului juridic de identificare a probelor și exclusiv administrarea acestora într-un proces judiciar prin intermediul instrumentelor juridice.

Materiale utilizate și metode aplicate. În vederea obținerii unui rezultat relevant al studiului științific realizat asupra esenței obiectului material (imaterial) al infrațiunii de falsificarea probelor, au fost utilizate următoarele metode de cercetare ale dreptului: metoda deducției, metoda cantitativă și sistemică, analiza ideilor și concepțiile teoretico-științifice ale savanților iluștri domeniului de cercetare atât din Republica Moldova cât și din alte state, și evident, abordarea juridică a conceptului esențial instituit în dispoziția actului legislativ ce prevede răspunderea juridică pentru săvârșirea infrațiunii de falsificare a probelor.

Obiectul analizei științifice în procesul elaborării articolului științific, îl constituie atât Codul de procedură penală cât și Codul de procedură civilă al Republicii Moldova, inclusiv și Codul penal al statului de drept, adoptat de către legiuitorul moldav. Baza doctrinară a prezentului demers științific este constituită din lucrările autorilor autohtoni și de peste hotare, toate fiind raportate la domeniul dreptului penal.

Rezultatele obținute și discuții. Gradul prejudiciabil al unei fapte antisociale este determinat de importanța valorii sociale ocrotite prin prisma normei de in-

criminare, dar deopotrivă și de obiectul material în care este concretizată această valoare. Din aceste rațiuni, este absolut important a identifica la concret obiectul material al infracțiunii, în condițiile în care el există. Pornind de la alegația potrivit căreia nu orice infracțiune dispune de obiect material [10, art. 118], poziționăm în prim-plan întrebarea dacă în structura normei de incriminare dislocată la art. 310 CPRM poate să existe o entitate corporală împotriva căreia se îndreaptă activitatea antisocială de falsificare a probelor?

Pentru a stabili răspunsul elocvent la această întrebare, este meritoriu de statuat că, prezența obiectului material în elementele componente ale infracțiunilor contra justiției, poate fi stabilit doar în ipoteza unor articole. Totodată, în lipsa acestuia (sau de comun), poate fi stabilit și un obiect imaterial al infracțiunilor contra justiției.

În condițiile enunțate, la art. 310 Cod penal, apare și un alt aspect al elementului component al infracțiunii – produsul acesteia, adică obiectul obținut în rezultatul comiterii infracțiunii din împrejurările realității obiective.

Aici, considerăm necesar de atras o atenție deosebită asupra acestui termen și anume a – produsului infracțiunii. A. Reșetnicov afirmă esențial că „prin produs al infracțiunii trebuie de înțeles acea entitate care a apărut ca atare în urma săvârșirii infracțiunii, ca rezultat al influențării nemijlocite infracționale la care a fost supusă o altă entitate (alte entități). Produsul infracțiunii nu se confundă cu: obiectul material al infracțiunii; mijloacele de săvârșire a infracțiunii; bunurile dobândite prin infracțiune; alte entități având legătură cu activitatea infracțională. Prezența produsului infracțiunii este indispensabilă în acele cazuri când dispoziția incriminatoare conține formulări de genul „falsificare”, „confecționare”, „fabricare”, „creare artificială”, etc.” [9, pag. 185-191].

Așadar, pornind de la faptul că, Legea penală a Republicii Moldova nu prevede expres o definiție juridică a obiectului material sau imaterial al infracțiunii, în art. 2 al Codului penal sunt enumerate cele mai importante valori care sunt ocrotite de respectivul cadru legal, iar o definiție a obiectului dat, poate fi dedusă din literatura de specialitate.

Astfel, unii autori reiterează faptul că, prin obiectul material al infracțiunii poate fi înțeleasă „entitatea materială asupra căreia se îndreaptă influențarea nemijlocită infracțională, prin al cărei intermediu se aduce atingerea obiectului juridic al infracțiunii” [4, pag.151].

Într-o altă ordine de idei, autorul Sergiu Brînză susține că „obiectul material al infracțiunii, fiind expresia materială a valorii sociale ocrotită prin incriminare, ajută la determinarea obiectului juridic generic, care condiționează, decisiv, calificarea infracțiunii” [5, pag. 143].

De asemenea, putem preciza cu certitudine că, obiectul material nu se regăsește în toate tipurile de infracțiuni instituite în Partea specială a Codului penal, iar în sensul acesta, cercetătorul român C. Bulai, menționează ideea că „obiectul material există numai în cazul în care valoarea socială ocrotită, asupra căreia atentează făptuitorul, se proiectează într-o entitate materială, astfel încât relațiile sociale sunt vătămate sau amenințate prin intermediul acestei entități” [7, pag. 196].

Prin urmare, menționăm că, obiectul material sau imaterial al infracțiunilor contra justiției incriminate la capitolul XIV din Legea penală a Republicii Moldova, reprezintă o trăsătură de individualizare pentru fiecare normă juridică în parte. De aceea, considerăm oportun și elocvent, elucidarea doar a obiectului material (imaterial) al infracțiunii de falsificare a probelor atât într-un proces penal cât și într-un proces civil.

Așadar, în ipoteza faptei ilicite de falsificarea probelor în procesul civil de către un participant la proces sau de către reprezentantul acestuia, obiectul imaterial îl constituie elementele din care sunt fabricate probele false în procesul civil.

Potrivit art. 117 Cod de procedură civilă, probe în cauzele civile sunt elementele de fapt, dobândite în modul prevăzut de lege, care servesc la constatarea circumstanțelor ce justifică pretențiile și obiecțiile părților, precum și altor circumstanțe importante pentru justa soluționare a cauzei.

În calitate de probe în cauze civile se admit elementele de fapt constatate din explicațiile părților și ale altor persoane interesate în soluționarea cauzei, din pozițiile martorilor, din înscrisuri, probe materiale, înregistrări audio-video, din concluziile experților.

Probele obținute cu încălcarea legii nu au putere de probațiune și nu pot fi puse de instanță în temeiul hotărârii [3, art. 117].

Așadar, probele sunt faptele juridice sau actele juridice care au creat ori au modificat raportul dedus juridic, ori faptele care au determinat ineficacitatea acestuia și au dat dreptul de a cere constatarea nulității actului juridic, anularea, rezilierea acestuia, etc. Faptele care trebuie dovedite pot fi materiale sau psihologice, pozitive ori negative.

Instituția probelor este calificată ca o instituție centrală a procesului civil, probele fiind deosebit de importante pentru protecția și ocrotirea drepturilor subiective civile. Încă în dreptul roman s-a consacrat adagiul *idem est non esse et non probari* (a nu fi sau a nu fi probat este una și aceeași). Considerând că un proces este un duel al probelor părților, putem spune că probele au importanță atât pentru judecător, cât și pentru părți. Întrucât liti-giul dedus judecății poate fi rezolvat numai pe baza afirmațiilor părților, acestea trebuind să fie dovedite, urmează ca pe

baza acestora judecătorul să-și formeze convingerea intimă și să pronunțe hotărârea [6, pag. 692].

Dintr-o altă poziționare legislativă, analizând ipoteza descrisă a faptei antisociale de falsificarea probelor în procesul penal de către persoana care efectuează urmărirea penală, procuror sau de către apărătorul admis în procesul penal, observăm că, obiectul imaterial al infracțiunii respective, îl formează elementele din care sunt fabricate probele false în procesul penal.

În corespundere cu prevederea juridică instituită la pct. 33 din art. 6 al Codului de procedură penală, probele într-un proces penal sunt elemente de fapt, dobândite în modul prevăzut de lege, ce servesc la constatarea împrejurărilor care au importanță pentru justa soluționare a cauzei penale.

Aceeași idee este dislocată la art. 93 Cod de procedură penală, unde se menționează că, probele sunt elemente de fapt dobândite în modul stabilit de lege, care servesc la constatarea existenței sau inexistenței infracțiunii, la identificarea făptuitorului, la constatarea vinovăției, precum și la stabilirea altor împrejurări importante pentru justa soluționare a cauzei [2, art. 93 alin. (1)].

Ca împrejurări de fapt, probele se situează în afara procesului penal. Cu toate acestea, întrucât privesc obiectul procesului, prin administrarea lor în cadrul acestuia ele dobândesc caracter procesual. Probele ajung la cunoștința organului de urmărire penală și a instanței de judecată prin mijloace, numite de probă, care sunt prevăzute expres și limitativ de lege și prin care se constată elemente de fapt ce pot servi ca probă [6, pag. 696].

În calitate de probe în procesul penal se admit elementele de fapt constatate prin intermediul următoarelor mijloace:

1) declarațiile bănuitului, învinuitului,

inculpatului, ale părții vătămate, părții civile, părții civilmente responsabile, martorului;

2) raportul de expertiză judiciară;
3) corpurile delictive;
4) procesele-verbale privind acțiunile de urmărire penală și ale cercetării judecătorești;

5) documentele (inclusiv cele oficiale);

6) înregistrările audio sau video, fotografiile;

7) constatările tehnico-științifice și medico-legale;

8) actele procedurale în care se consemnează rezultatele măsurilor speciale de investigații și anexele la ele, inclusiv stenograma, fotografiile, înregistrările și altele;

9) procesele-verbale de consemnare a rezultatelor investigațiilor financiare paralele și procesele-verbale de consemnare a opiniei organului de control de stat al activității de întreprinzător, emisă conform prevederilor art.2761 dacă nu a fost expusă într-un proces-verbal de control;

10) procesul-verbal de control, întocmit în cadrul controlului de stat asupra activității de întreprinzător, un alt act de control administrativ cu caracter decizional, întocmit de un organ de control în rezultatul unui control efectuat conform legislației speciale în vigoare [2, art. 93 alin. (2)].

Datele de fapt obținute prin activitatea specială de investigații pot fi admise ca probe numai în cazurile în care ele au fost administrate și verificate prin intermediul mijloacelor precizate, în conformitate cu prevederile legii procesuale, cu respectarea drepturilor și libertăților persoanei sau cu restricția unor drepturi și libertăți autorizată de către instanța de judecată [2, art. 93 alin. (4)].

Datele de fapt obținute de către echipele comune internaționale de efectuare a urmăririi penale pot fi admise ca probe

numai în cazul în care au fost administrate prin intermediul mijloacelor de probă prenotate [2, art. 93 alin. (5)].

Totodată, este de menționat că, în procesul penal nu pot fi admise ca probe și, prin urmare, se exclud din dosar, nu pot fi prezentate în instanța de judecată și nu pot fi puse la baza sentinței sau a altor hotărâri judecătorești datele care au fost obținute:

a) prin aplicarea violenței, amenințării sau a altor mijloace de constrângere, prin violarea drepturilor și libertăților persoanei;

b) prin încălcarea dreptului la apărare al bănuțului, învinuțului, inculpatului, părții vătămate, martorului;

c) prin încălcarea dreptului la interpret, traducător al participanților la proces;

d) de o persoană care nu are dreptul să efectueze acțiuni procesuale în cauza penală, cu excepția organelor de control și altor părți în proces prevăzute la art.93 alin. (3) Cod de procedură penală;

e) de o persoană care evident știe că intră sub incidența de recuzare;

f) dintr-o sursă care este imposibil de a o verifica în ședința de judecată;

g) prin utilizarea metodelor ce contravin prevederilor științifice;

h) cu încălcări esențiale de către organul de urmărire penală a dispozițiilor legale;

i) fără a fi cercetate, în modul stabilit, în ședința de judecată;

j) de la o persoană care nu poate recunoaște documentul sau obiectul respectiv, nu poate confirma veridicitatea, proveniența lui sau circumstanțele primirii acestuia;

k) prin provocarea, facilitarea sau încurajarea persoanei la săvârșirea infracțiunii;

l) prin promisiunea sau acordarea unui avantaj nepermis de lege [2, art. 94 alin. (1)].

Constituie încălcare esențială a dispozițiilor legale, la administrarea probelor, violarea drepturilor și libertăților constituționale ale persoanei sau a prevederilor

legii procesuale penale prin privarea participanților la proces de aceste drepturi sau prin îngrădirea drepturilor garantate, fapt care a influențat sau a putut influența autenticitatea informației obținute, a documentului sau a obiectului [2, art. 94 alin. (2)].

În **concluzie** la cele menționate mai sus, se poate spune că, sub aspect funcțional, proba are în procesul penal un caracter dublu:

1. proba constituie un instrument de cunoaștere, prin intermediul căruia se caută adevărul;

2. proba constituie un instrument de dovedire și aceasta se manifestă în condițiile contradictorialității, când părțile folosesc și administrează probe pentru a susține argumentările făcute [6, pag. 697].

Activitatea de înlăptuire a justiției se finalizează printr-o manifestare de voință care îmbracă forma actului jurisdicțional, act care se bucură în condițiile legii de autoritatea lucrului judecat. Potrivit Constituției, justiția se înlăptuiește în numele legii, ceea ce înseamnă că actul de justiție izvorăște din normele legale și forța lui executorie derivă din lege. Deci, așa cum arată Montesquieu, actul de justiție este în ultima instanță tot un act de aplicare a legii, însă în scopul soluționării unui conflict de interese [8, pag. 42].

Concluzie. Reieșind din cele expuse, putem reitera cu certitudine că,

componența de infracțiune, ca parte indispensabilă a dreptului penal, reprezintă un concept juridico-aplicativ al practicii judiciare. Totalitatea semnelor obiective și subiective care formează componența de infracțiune, este și criteriul juridic de delimitare a faptelor antisociale. Unul din aceste elemente îl reprezintă și obiectul infracțiunii, care instituie în sine pe lângă alte părți componente, obiectul material și/sau imaterial al infracțiunii.

Obiectul material și/sau imaterial al faptelor instituite la art. 310 Cod penal al RM, în reprezintă elementele de fapt și/sau de drept din care sunt fabricate probele într-un proces judiciar. Astfel, aceste elemente din care sunt fabricate probele false, trebuie să fie îndreptate expres la constatarea circumstanțelor ce justifică pretențiile și obiecțiile părților, constatarea împrejurărilor care au importanță pentru justa soluționare a cauzei care este pusă pe rol în vederea soluționării.

Totodată, este de menționat că, elementele din care sunt fabricate probele false care înglobează limitele juridice ale obiectului imaterial al art. 310 Cod penal al RM, trebuie să fie îndreptate către constatarea existenței sau inexistenței subiectului de drept, la identificarea făptuitorului, la constatarea vinovăției, precum și la stabilirea altor împrejurări importante pentru justa soluționare a cauzei.

BIBLIOGRAFIE

1. Codul penal al Republicii Moldova nr. 985 din 18.04.2002. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 128-129 din 13.09.2002, în vigoare din 12.06.2003.
2. Cod de procedură penală nr. 122 din 14.03.2003. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 248-251 din 05.11.2013.
3. Cod de procedură civilă nr.225 din 30.05.2003. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 285-294 din 03.08.2018.
4. Botnaru S., Șavga A., Grosu V., Grama M., Drept penal. Partea generală, Chișinău, Ed.Cartier, 2005.
5. Brînză Sergiu, Obiectul infracțiunilor contra patrimoniului, Chișinău, Ed. Tipografia Centrală, 2005.

6. Br nz  Sergiu, Stati Vitalie, Drept penal. Partea specială, vol. II, Chișinău, Ed. F. E.-P. „Tipografia Centrală”, 2011.
7. Bulai C., Manual de drept penal. Partea generală, Bucure ti, Ed. All, 1997.
8. Curmei Ion, Obiectul infracțiunii de constr ngere de a face declara i.  n: Integrare prin cercetare  i inovare, Chișinău, Ed. USM, 2015.
9. Reșetnicov A., Natura juridică a produsului infracțiunii.  n: Revista  tiin ific  a USM „Studia Universitatis”. Seria „ tiin e sociale”, nr. 6/2007.
10. Уголовное право России. Общая часть: Учебник, Под ред. В. Н. Кудрявцева, В. В. Лунеева, А. В. Наумова. 2-е изд., перераб. и доп., Юрист , Москва, 2006.

Prezentat: 20 iulie 2020.

E-mail: piterschi1979e@gmail.com